

Ο Ν Ο Υ Μ Α Σ

ΕΦΗΜΕΡΙΔΑ
ΠΟΛΙΤΙΚΗ - ΚΟΙΝΩΝΙΚΗ -
ΦΙΛΟΛΟΓΙΚΗ

ΔΙΕΥΘΥΝΤΗΣ
Δ. Π. ΤΑΓΚΟΠΟΥΛΟΣ

Ένας λαός θνώνεται ήμα
δείξη πώς δε φοβάται την
αλήθεια. — ΨΥΧΑΡΗΣ.

Διδάσκων των λέξεων
είναι ο λαός.
ΣΟΛΩΜΟΣ

ΧΡΟΝΟΣ Ε΄

ΑΘΗΝΑ, ΚΥΡΙΑΚΗ 4 ΤΟΥ ΝΟΕΜΒΡΗ 1907

ΓΡΑΦΕΙΑ: ΔΡΟΜΟΣ ΖΗΝΩΝΑ ΑΡΙΘΜ. 2

ΑΡΙΘΜΟΣ 268

ΠΕΡΙΕΧΟΜΕΝΑ

ΨΥΧΑΡΗΣ. 'Η Άρρωστη Δούλα (συνέχεια).
Γ. ΣΚΛΗΡΟΣ. Στους δημοτικιστάς.
ΑΡΓΥΡΗΣ ΕΦΤΑΛΙΩΤΗΣ. 'Από παλιά σεργάρι. —
'Ο άνθρωπος του Τεχνίτη.
Μ. ΦΙΑΒΝΤΑΣ. Γλωσσολογικά. — 'Ο δάσος κ' η άνα-
δουλειά.
LE CHEVALIER κ.τ.λ. Το Βασιλικό και η Νέα Σκη-
νή (δύο επικλήσεις σε δύο ζωντανά).
ΠΟΙΗΜΑΤΑ. Τόνης Χριστίδης.
ΠΑΡΑΥΡΑΦΑΚΙΑ — Ο,ΤΙ ΘΕΛΑΤΕ — ΧΩΡΙΣ
ΓΡΑΜΜΑΤΟΣΗΜΟ.

ΣΤΟΥΣ ΔΗΜΟΤΙΚΙΣΤΑΣ

Τό άρθρο του Α. Ντέλου στο «Νουμά» για τό βιβλίό μου «τό κοινωνικό μας ζήτημα» και υερικά ένθαρρυντικά γράμματα άλλων δημοτικιστών με ύποχρεώνουν νάνταλλάξω μαζί Σας μερικές ιδέες για πολλά σοβαρά ζητήματα τό ύποία μαζί ένδικοφέρουν έξ' ύσου. Μερικοί από τούς δημοτικιστάς συμφωνών-
τας σε πολλά μαζί μου, μου παραπονέθηκαν πώς δέν εξέτιμησα στο βιβλίό μου τό δράση τους όπως έ-
πρεπε. Άλλοι πάλι νομίζουν ότι όλως διόλου έρ-
νούμαι τό θετικά δράση τους. Είναι περιττό νά το-
νίσω πώς όλα αυτά είναι καθαρή παρεξήγηση. Πώς
μπορούσα νάρνηθώ κάθε ώφέλεια τών δημοτικιστών
άφου τούς όνομάζω «άτρομήτους υπερχάχους τής
ζωντανής μας γλώσσας» «τά μόνα ίκανά πρós θετι-
κήν εργασίαν στοιχία του τόπου»; κ.τ.λ. κ.τ.λ. Έ-
γώ είπα μόνον ότι «σχετικώς δέν έπραξαν πολλά»
και τόυτο διότι ή τακτική τους ήταν ούτοποστική.
Δηλαδή με άλλη καλύτερη τακτική σε είκοσι χρό-
νια θά μπορούσαν νά κάνουν πολύ περισσότερα! Κα-
θώς βλέπετε, ή διαφορά είναι στο ζήτημα τής τα-
κτικής. Και όπως ξέρετε, από την άρθότητα τής τα-
κτικής εξαρτάται πολλές φορές τό πόν. 'Η ιστορία
τής ευρωπαϊκής κοινωνίας μας παρουσιάζει πολλά
παραδείγματα κινήσεων πού στην αρχή καρκινοβα-
τούσαν επειδή ή τακτική τους ήταν ούτοπιστική,
μόλις όμως την αλλάζανε έκαναν άλματα προόδου.
Και τώρα θά πητε: Τί πράγμα είναι επί τέλους αυ-
τή ή τακτική; 'Η τακτική είναι τό αποτέλεσμα ό-
λοκληρού ήγεραλικού συστήματος, ολοκληρού φιλο-
σοφικής άπόψης. Άλλο άποψη, άλλο τακτική!
'Αν έγώ δέν συμφωνώ μαζί σας όσον άφορα την τα-
κτική, αυτό προέρχεται διότι τό φιλοσοφικό μου σύ-
στημα, ή κοινωνική μου αντίληψη δέ συμφωνεί με
τή δική σας. Προτού λοιπόν σας μιλήσω περί «τα-
κτικής» πρέπει νά ύποδείξω ποιά είναι ή διαφορά
μεταξύ τής δικής μου και τής δικής σας κοινωνικής
αντίληψης. Τότε και ή διαφορά τής τακτικής θά

φανή μόνη της καθαρά. 'Ισως μερικοί στην αρχή
βρούν τις «φιλοσοφικές συζητήσεις» περιττές, τούς
παρακαλώ όμως θερμά νά διαβάσουν ως τό τέλος με
ύπομονή και τότε θά ίδούν τό μεγάλη τους σπου-
δαιότητα και θά πεισθούνε τί μεγάλη οικονομία χρό-
νου γίνεται, πόσες παρεξήγήσεις, επεξηγήσεις κ.λ.π.
κατόπιν άποφεύγονται όταν εύθως έξ' αρχής διατυ-
πωθ' ένα συνεπές σύστημα.

Κάθε σοβαρός άνθρωπος πού έπαυσε πλέον νά
ζή «μηχανικώς» και θέλει νά καταλάβη «τόν έξω
κόσμον» δέν μπορεί νά μήν προβάλη στον έαυτό του
τις ακόλουθες δύο ερωτήσεις: 1) 'Η κοινωνία μένει
στάσιμη ή κινείται, εξελίσσεται; 2) 'Αν εξελίσσε-
ται, γίνεται αυτό σύμφωνα με ώρισμένους νόμους ή
έτσι εικεί και ως έτυχε; Καθώς βλέπετε ώρισμέ-
νες και λογικές ερωτήσεις πού χρειάζεται άμηση ά-
πάντηση. Συνήθως δύο ειδών άπαντήσεις δίνονται
στα ερωτήματα αυτά. 'Η πρώτη άπάντηση είναι ή
έξης: 'Η κοινωνία δέν μένει στάσιμη, διαρκώς εξε-
λίσσεται σύμφωνα με ώρισμένους νόμους, τούς ό-
ποιους ό άνθρωπος μπορεί άντικειμενικώς νά σπου-
δάση. Σύμφωνα με τή θεωρία αυτή τής εξέλιξης
πρέπει τά φαινόμενα νά τά φανταζόμαστε ότι κι-
νοούνται, εξελίσσονται όλα μαζί, έχουν τήν ίκανότη-
τα νά μεταβαίνουν από τό μία κατάσταση στην άλ-
λη, νά μετατρέπονται τό ένα στο άλλο, έν γένει
έχουν άμηση όργανική σχέση και συγγένεια, συνδέον-
ται με χιλίους δεσμούς άναμεταξύ τους, πηγάζει τό
ένα από τό άλλο κ.τ.λ. 'Ε' αυτό πρέπει πάντοτε νά
εξετάζονται όλα μαζί, νά ζητείται ή μεταξύ του-
σχέση και άλληλεπίδραση, νά ζητείται ή ήπροηγυ-
μένη τους κατάσταση από την όποία γεννήθηκαν δι'
εξέλιξης και επί τής βάσει τής τωρινής τους κατα-
στάσεως νά ζητηθ' αν είναι δυνατόν, ή μέλλουσα
κατάσταση στην όποία θά μεταβούν κ.τ.λ. Με δύο
λόγια: πρέπει νά εξετάζονται τά κοινωνικά φαινό-
μενα «έν τή πορεία τής εξέλιξής των». Αυτή εί-
ναι ή μία άπάντηση. 'Η άλλη έχει έντελώς αντί-
θετο χαρακτήρα. Σύμφωνα με' αυτή: Και αν άκό-
μα παραδεχθούμε ότι διαρκώς κινείται ή κοινωνία,
αυτό γίνεται όχι σύμφωνα με ώρισμένους νόμους σε
μία ώρισμένη διεύθυνση την όποία μπορούμε νά σπου-
δάσουμε και κάπως νά προβλέπουμε, αλλά έτσι τυ-
χαίως. 'Επομένως τά κοινωνικά φαινόμενα πρέπει
νά τά φανταζόμαστε ως ξεχωριστά, ανεξάρτητα, ά-
σχετα άναμεταξύ τους, πηγάζοντα μόνον από την
ανεξάρτητη και ελεύθερη θέληση του ανθρώπου, ή
όποιαώς ελεύθερη δέν μπορεί νά ύπάγεται σε κανέ-
να νόμο! 'Ο Γερμανός φιλόσοφος 'Εγγελ, την πρώτη
τή μέθοδο πού ζητεί νά εξετάση τά φαινόμενα, «έν
τή πορεία τής εξέλιξής των» την όνόμασε διαλεκτι-

κή, τή δεύτερη πού φανταζεται τά φαινόμενα ως ά-
ποκρυσταλλωμένα, ανεξάρτητα, άσχετα άναμεταξύ
τους, την όνόμασε μεταφυσική. ('Αν και οι όροι αυ-
τοί δέν είναι επιτυχείς, έν τούτοις θά τούς μεταχει-
ριστούμε επειδή δέν υπάρχουν άλλοι καλύτεροι).

Οι «μεταφυσικοί» παίρνοντας ως τελευταία αί-
τία τών φαινομένων την «ανεξάρτητον θέλησιν» τών
άνθρώπων άναγκάζονται νά βλέπουν τον κόσμο μέλλ-
λον με ιδεαλιστικά μίτια. Τούς είναι πλέον δύσκολο
νά γυρεύουν πίσω από τις ιδέες τών ανθρώπων άλλες
βαθύτερες αίτίες πού νά τις γεννούν, τις δι' υλικές
άνάγκες του ανθρώπου και τής κοινωνίας τις θεω-
ρούν σαν κάτι έπουσιώδες, δευτερεύον πού δέν αξί-
ζει και νά λαμβάνεται ύπ' όψιν. Οι «διαλεκτικοί»
τουναντίον βλέπουν συνήθως τον κόσμο με αντίθετα
μάτια. Στην «αδιάλειπτον σειράν τών φαινομένων»
οι έκάστοτε ιδέες τών ανθρώπων χάνουν γι' αυτούς
τήν ανεξάρτητη σημασία τους και καταντούν ως
άποτέλεσμα μέλλον, ως άπώλυσμα βαθύτερων αί-
τιών, υλικών συνθηκών τής έκάστοτε εποχής. 'Ο,τι
λοιπόν για τον «μεταφυσικόν» είναι αίτία, για τον
«διαλεκτικόν» καταντ' άποτέλεσμα ή τό πολυσύμ-
πτωμα, ύποκρύπτον βαθύτεραν κοινωνικήν και υλικήν
αίτιαν και βάσιν». Και τώρα για νά φανή καλύτε-
ρα ή διαφορά μεταξύ «μεταφυσικής» και «διαλεκτι-
κής» μεθόδου θά φέρουμε μερικά χειροπιαστά παρα-
δείγματα:

ΕΡΩΤΗΣΗ: Ποιός έκανε τή γαλλική επανά-
σταση;

α') ΑΠΑΝΤΗΣΗ μεταφυσική: Τή γαλλική έ-
πανάσταση την έκαναν οι «έγκυκλοπαιδισταί» με
τις ιδέες και τά συγγράμματά τους. 'Η κι άλλως:
Τήν έκαναν ό Μιραμπώ, Μαρξ, Δαντών, Ροβεσπιέ-
ρος κ.τ.λ. κ.τ.λ.

β') ΑΠΑΝΤΗΣΗ διαλεκτική: 'Η γαλλική έπα-
νάσταση ήταν άναπόφευκτο άποτέλεσμα οικονομικής
έπαναστάσεως! 'Η βχθμιαία οικονομική εξέλιξις έ-
γέννησε νέα δυνατή κοινωνική τάξη, τή «μπουρζουα-
ζία», ή όποία δέν μπορούσε πλέον νά ύποφέρει τό ζυ-
γό τής κυρίαρχης άριστοκρατικής τάξεως πού άντι-
προσώπευε τό παλαιό οικονομικό φεουδαλικό σύστη-
μα. 'Η επανάσταση δέν ήταν άλλο τι παρά ή άνα-
πόφευκτη σύρραξη αυτών τών δύο κοινωνικών τά-
ξεων. (Τό ίδιο έγινε και στέλλα κράτη). Οι έγκυ-
κλοπαιδισταί δέν ήταν άλλο τι παρά οι άσυνείδητοι
άπολογηταί τών άπελευθερωτικών τάσεων και ά-
παιτήσεων τής τάξεως και τής εποχής τους. 'Ο Μι-
ραμπώ, Ροβεσπιέρος και Δαντών ήσαν οι άπαραίτη-
τοι ήρωες παρομοίων μεγάλων λαϊκών κινήσεων. 'Αν
δέν είτανε αυτοί, θά είτανε άλλοι! Λοιπόν αυτοί εί-